

ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ ТРАНСПОРТНОГО ЕКСПЕДИРУВАННЯ

Довгуша Микола Петрович,

*здобувач кафедри цивільного права,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,*

Україна, м. Київ

e-mail: dovgushamikola@ukr.net

ORCID 0000-0001-9994-7357

До істотних умов будь-якого договору відноситься умова про його предмет – саме те, з приводу чого сторони договору вступають у правовідносини. У статті досліджено проблему визначення предмету договору транспортного експедирування у зв'язку з тим, що Закон України «Про транспортно-експедиторську діяльність» перераховує лише структурні його елементи. Визначено класифікацію умов договору транспортного експедирування, досліджено доцільність такої класифікації.

Ключові слова: договір транспортного експедирування; транспортно-експедиторська діяльність; договір про надання послуг; предмет договору; транспорт, логістика.

Актуальність проблеми. Сьогодні важко уявити розвиток торгівлі, насамперед міжнародної, без розвитку транспортної інфраструктури, вирішення проблем сумісності національних транспортних систем і пов'язаних з цим проблем правового регулювання взаємовідносин між учасниками перевезень. На транспорті зростає роль експедиторських послуг в організації перевезень вантажів. Сучасний експедитор виступає на світовому ринку транспортних послуг не лише як посередник, але і як організатор доставки вантажу за схемою «від дверей до дверей». Економічна доцільність перевезення за допомогою експедитора обумовлена тим, що маючи у своєму розпорядженні пропозиції як вантажовласника, так і перевізника, він може вибрати найбільш раціональні шляхи переміщення вантажів, забезпечувати повне завантаження транспортних засобів, координувати перевезення різними видами транспорту. Але в Україні інститут транспортної експедиції регулюється нормами права, що не повною мірою адаптовані до відповідних норм розвинених країн й ініційованими ними міжнародними конвенціями.

Відсутність належного правового регулювання договору транспортної експедиції перешкоджає нормальному розвитку зовнішньоторговельних зв'язків України. Можна стверджувати, що дослідження проблем експедиторської діяльності продиктовано цілою низкою проблем, не вирішених питань, пов'язаних з правовим регулюванням транспортно-експедиторського обслуговування, які існують в українському законодавстві в даний час. Аналіз норм Господарського та Цивільного кодексів України (далі – ГК і ЦК України) і низки нормативно-правових актів дозволяє виділити низку недоліків і прогалин у правовому регулюванні договору транспортної експедиції та їх невідповідність прийнятним міжнародним конвенціям і договорами. Досі потребує доопрацювання визначення предмета договору транспортного експедирування та виокремлення його особливих рис.

У гл. 65 ЦК України, присвяченій регулюванню транспортної експедиції, відсутній перелік істотних умов договору транспортного експедирування [26]. Закон України «Про транспортно-експедиторську діяльність», який є спеціальним по відношенню до ГК України, мав би заповнити існуючі прогалини. Однак цього не сталося, що породжує сприятливу ситуацію для доктринального визначення кола істотних умов договору транспортного експедирування.

Відповідно до ч. 3 ст. 9 Закону України «Про транспортно-експедиторську діяльність» [18] істотними умовами досліджуваного договору є: відомості про сторони договору: для юридичних осіб – резидентів України: найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України; для юридичних осіб – нерезидентів України: найменування, місцезнаходження та державу, де зареєстровано особу; для фізичних осіб – громадян України: прізвище, ім'я, по батькові, адресу місця проживання та індивідуальний ідентифікаційний номер у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків та обов'язкових платежів; для фізичних осіб – іноземців, осіб без громадянства: прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), адресу місця проживання за межами України; вид

послуги експедитора; вид та найменування вантажу; права, обов'язки сторін; відповідальність сторін, у тому числі в разі завдання шкоди внаслідок дії непереборної сили; розмір плати експедитору; порядок розрахунків; пункти відправлення та призначення вантажу; порядок погодження змін маршруту, виду транспорту, вказівок клієнта; строк (терміни) виконання договору; а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди. Ми погоджуємось з думкою О. С. Кужко, що законодавець «сплутав поняття «істотні умови договору» зі «структурними елементами договору» [12, с. 86–87].

Загальною для всіх договорів істотною умовою є їх предмет, тобто те, про що, власне, сторони домовляються, з приводу чого вони вступають у правовідносини [24, с. 158–159]. До істотних умов договору можуть відноситись також ціна і строк дії договору. У зв'язку з тим, що Закон України «Про транспортно-експедиторську діяльність» чітко не встановлює істотних умов договору транспортного експедирування, вважаємо за необхідне дослідити їх докладніше.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням дослідження договору транспортного експедирування та його істотним умовам присвячено роботи І. А. Діковської [8], Н. С. Золотникової [9; 10], М. Л. Луцика [14; 15], О. С. Кужко [13] та ін. Але наразі залишається невирішеною низка питань щодо предмета договору транспортного експедирування, особливостей тих послуг, що надаються за досліджуваним зобов'язанням.

Метою статті є дослідження істотних умов договору транспортного експедирування та особливостей тих послуг, що надаються за цим договором.

Виклад основного матеріалу. Предметом будь якого договору може бути, залежно від його виду, майно або дії [24, с. 158–159]. Договір транспортного експедирування відноситься до договорів про надання послуг. Предметом договорів про надання послуг зазвичай є дії. Відповідно до ЦК України предметом договору транспортного експедирування є виконання або організація виконання визначених договором послуг, пов'язаних з

перевезенням вантажу (п. 1 ч. 1 ст. 929 ЦК України). Відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 929 ЦК України означеним договором може бути передбачено надання додаткових послуг (перевірка кількості та стану вантажу, його завантаження та вивантаження, сплата мита, зборів і витрат, покладених на клієнта, зберігання вантажу до його одержання у пункті призначення, одержання необхідних для експорту та імпорту документів, виконання митних формальностей тощо). Такі ж положення містяться й у ст. 316 ГК України.

За О. О. Красавчіковим, предмет договору на транспортно-експедиційне обслуговування – це весь комплекс послуг і робіт, що виконуються експедитором у зв'язку з надсиланням або отриманням вантажів [16, с. 271]. І. Є. Даніліна вважає, що будь-яка послуга, визначена договором транспортного експедирування і пов'язана з перевезенням вантажу, може бути його предметом [6, с. 14; 7, с. 17]. А. В. Ребріков наголошує, що у випадку вказівки в договорі тільки на матеріальне благо або тільки на дії сторін (сторони) позбавляє його сенсу, унеможлиблює класифікацію [19, с. 58], отже, предметом договору транспортного експедирування є неодмінно пов'язані з перевезенням вантажу послуги і сам конкретний вантаж [19, с. 58]. А. В. Солових не вважає подібну точку зору вірною, адже: по-перше, договір транспортного експедирування є договором про надання послуг, звідси предметом такого договору є саме дії зобов'язаної сторони, а по-друге, вантаж є об'єктом договору транспортного експедирування і є об'єктом договору перевезення вантажу, крім цього в деяких випадках «зв'язок договору транспортного експедирування з матеріальним об'єктом – вантажем може бути вельми опосередкованим, а іноді і взагалі втрачатися, наприклад, коли функції експедитора за договором обмежені лише оформленням перевізних або митних документів» [22, с. 62]. На нашу думку, остання точка зору є не досить обгрунтованою. Адже у випадку укладання подібного «неперевізного» договору транспортного експедирування, пов'язаного лише з оформленням перевізних або митних документів на вантаж направленою саме на виконання суто юридичних дій (що для А. В. Солових є останньою умовою для встановлення самостійності досліджуваного нами

договору [22, с. 63]) робить неможливим відмежування договору транспортного експедирування від договору комісії.

Особливість досліджуваної нами договірної конструкції полягає як раз у тому, що договір транспортного експедирування повинен містити в собі умови як юридичного характеру, так і фактичного, пов'язані з виконанням або організацією виконання перевезення вантажу.

ЦК та ГК України поділяють послуги, що надаються за договором транспортного експедирування, на основні та додаткові, що впливає з п. 3 ч. 1 ст. 929 ЦК України та п. 3 ч. 1 ст. 316 ГК України.

Так, А. І. Хаснутдінов до основних транспортно-експедиційних послуг відносив обов'язок експедитора організувати перевезення вантажу транспортом і за маршрутом, обраними експедитором або клієнтом; обов'язок експедитора укласти від імені клієнта або від свого імені договір (договори) перевезення вантажу; забезпечити відправку і одержання вантажу, а також інші обов'язки, пов'язані з перевезенням. До групи додаткових послуг науковець відніс: отримання потрібних для експорту або імпорту документів, виконання митних та інших формальностей, перевірка кількості та стану вантажу, його завантаження та вивантаження, сплата мита, зборів та інших витрат, покладених на клієнта, зберігання вантажу, його отримання в пункті призначення, а також виконання інших операцій і послуг, передбачених договором [23, с. 67]. У свою чергу С. А. Загородній до додаткових послуг відносить: забезпечення оптимального транспортного обслуговування, а також організацію перевезення вантажів різними видами транспорту територією України та іноземних держав відповідно до умов договорів (контрактів); фрахтування національних, іноземних суден та залучення інших транспортних засобів, забезпечення їх подачі в порти, на залізничні станції, склади, термінали або інші об'єкти для своєчасного відправлення вантажів; ведення обліку надходження та відправлення вантажів з портів, залізничних станцій, складів, терміналів або інших об'єктів; організацію охорони вантажів під час їх перевезення, перевалки та зберігання; організацію експертизи вантажів;

здійснення оформлення товарно-транспортної документації та розсилання її за належністю; надання у встановленому законом порядку учасникам транспортно-експедиторської діяльності заявки на відправлення вантажів та наряду на відвантаження; здійснення страхування вантажів та своєї відповідальності; забезпечення підготовки та додаткового обладнання транспортних засобів і вантажів відповідно до вимог нормативно-правових актів щодо діяльності відповідного виду транспорту; забезпечення оптимізації руху матеріальних потоків від вантажовідправника до вантажоодержувача з метою досягнення мінімального рівня витрат; здійснення розрахунків з портами, транспортними організаціями за перевезення, перевалку, зберігання вантажів; оформлення документів та організація роботи відповідно до митних, карантинних та санітарних вимог; надання підготовленого транспорту, який має додаткове обладнання згідно з вимогами, передбаченими законодавством; надання інших допоміжних та супутніх транспортно-експедиторських послуг, що передбачені договором та не суперечать законодавству [25, с. 507–508]. Поділ транспортно-експедиторських послуг на основні та додаткові підтримували також В. К. Андрєєв і Х. І. Шварц [2, с. 6–7; 27, с. 153].

Цікавою була позиція М. К. Александрова-Дольника, який до основних відносив послуги суто юридичного характеру, що є обов'язковими для кожного договору транспортного експедирування, а до допоміжних – послуги фактичного характеру [1, с. 105]. С. В. Родіна, підтримуючи цю точку зору, вважає, що клієнт має право обмежитися набором додаткових услуг [20, с. 88].

Точка зору поділу транспортно-експедиторських послуг на юридичні та фактичні також є достатньо розповсюдженою у науковій літературі. Так, свого часу до юридичних послуг відносили: Х. І. Шварц – вчинення правочинів [27, с. 153]; Г. Ю. Брухіс – оформлення в митних та інших організаціях, а також в органах карантинного, санітарного, ветеринарного нагляду, відповідних документів [3, с. 8]; О. С. Іоффе – дії, пов'язані з оформленням здачі й отримання вантажів [11, с. 543]; Г. П. Савічев – укладання експедитором від свого імені договору перевезення вантажів, проведення розрахунків із

перевізником за надані їм послуги з переміщення вантажів, оформлення правочинів щодо страхування вантажів тощо [5, с. 64]. До фактичних послуг відносили: О. С. Іоффе – доставку вантажу на транспорт або з транспорту на склад одержувача, вантажно-розвантажувальні роботи, зберігання вантажів до здачі їх органам транспорту чи до моменту їх вручення клієнту та ін. [11, с. 543]; Г. П. Савічев – перевірку стану вантажу, призначеного для перевезення, виконання вантажно-розвантажувальних робіт, інформування вантажоодержувача щодо прибуття на його адресу вантажу тощо [21, с. 64]; В. А. Солових – здійснення вантажно-розвантажувальних робіт, зберігання вантажу, його маркування та ін. [5, с. 64].

На нашу думку, розподіляти, виділяти та перераховувати юридичні й фактичні послуги в договорі транспортного експедирування не потрібно. Ми підтримуємо точку зору О. С. Іоффе, що тісне переплетення фактичних і юридичних дій і виділяє експедицію з числа інших договорів з надання послуг [11, с. 544]. І якщо поділяти обов'язки сторін у договорі транспортного експедирування на юридичні та фактичні й надавати такому поділу значення особливості та характерної риси досліджуваного договору, ми не зможемо його розглядати як самостійний договір і кожного разу будемо стикатися з проблемою неможливості поділу договору транспортного експедирування і договору доручення, комісії, агентського договору або договору перевезення вантажу. Особи, які укладають договір транспортного експедирування, мають чітко розуміти, що цей договір повинен містити в собі послуги як юридичного, так і фактичного характеру, в іншому випадку, при неналежному виконанні або невиконанні укладеного договору, можуть наставати несприятливі наслідки для особи, чії права та інтереси будуть порушені.

Щодо поділу транспортно-експедиторських послуг на основні та додаткові, на нашу думку, така диференціація не потрібна. Адже договір транспортного експедирування спрямований на виконання або *організацію виконання визначених договором послуг, пов'язаних з перевезенням вантажу* (виділено нами. – М. Д.). Його цінність виявляється в тому, що саме за

допомогою цієї договірної конструкції можливе забезпечення найбільш ефективного перевезення вантажу з точки зору не лише клієнта – суб'єкта господарювання або учасника цивільно-правових відносин, але й виконавця – експедитора. Адже цей правочин дозволяє оптимізувати їхні затрати – як фінансові, так і трудові. І в такому випадку договір транспортного експедирування може бути укладений на надання однієї додаткової послуги [17, с. 66], наприклад, на здійснення оформлення товарно-транспортної документації та розсилання її за належністю [25, с. 508]. Подібний договір транспортного експедирування буде відрізнятися від договорів доручення, агентського договору та договору комісії тим, що він завжди буде пов'язаний з договором перевезення вантажу, адже саме ця ознака – виконання експедитором дій, пов'язаних з організацією перевезення вантажу та/або його перевезенням, і є відокремлюючою ознакою цього договору серед інших договорів про надання послуг.

Висновок. Диференціація послуг у договорі транспортного експедирування на юридичні та фактичні не має практичного змісту, як не має практичного змісту і диференціація послуг на основні та допоміжні. Однією з істотних умов договору транспортного експедирування є його предмет, що складають дії з виконання або організації виконання визначених договором послуг, пов'язаних із перевезенням вантажу. На нашу думку, законодавцю слід усунути поділ послуг, що можуть надаватись за цим договором, на основні та додаткові.

Список літератури:

1. Александров-Дольник М. К. О регламентировании в гражданских кодексах правоотношений, вытекающих из договоров транспортного права. *Советское государство и право*. Москва : Наука, 1963. № 2. С. 104–107.
2. Андреев В. К. Транспортно-экспедиционное обслуживание. Москва, 1976. 145 с.
3. Брухис Г. Е. Транспортно-экспедиционный договор. Москва : Морской транспорт, 1957. 120 с.
4. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 462.
5. Гражданское право : в 2 т. Т. II. Полутом 2 : учебник / отв. ред. проф. Е. А. Суханов. 2-е изд., перераб. и доп. Москва : БЕК, 2000. 544 с.
6. Данилина И. Е. Тенденции развития транспортно-экспедиционных отношений :

автореф. ... канд. юрид. наук. Москва, 2009. 30 с.

7. Данилина И. Е. Предмет договора транспортной экспедиции: проблемы правоприменения. *Транспортное право*. 2005. № 2. С. 16–19.

8. Діковська І. Загальна характеристика договору транспортного експедирування. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 1. С. 54–57.

9. Золотнікова Н. С. Місце договору транспортного експедирування серед інших договорів про надання послуг. *Митна справа*. 2004. № 3. С. 42–47.

10. Золотнікова Н. С. Договір транспортного експедирування за новим законодавством України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2004. Вип. 22. С. 688–693.

11. Иоффе О. С. Обязательственное право. Москва : Госюриздат, 1975. 880 с.

12. Кужко О. С. Договір транспортного експедирування : дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2008. 208 с.

13. Кужко О. С. Особливості послуг, що надаються за договором транспортного експедирування. *Університетські наукові записки*. 2007. № 1 (21). С. 146–151.

14. Луцик М. Л. Права сторін договору транспортного експедирування. *Університетські наукові записки*. 2007. № 1 (21). С. 158–163.

15. Луцик М. Л. Предмет договору транспортного експедирування. *Підприємництво, господарство і право*. 2007. № 12. С. 42–45.

16. Матвеев Г. М., Попов В. А., Пушкин А. А. Советское гражданское право / ред. О. А. Красавчиков. Москва : Высшая шк., 1969. Т. 2. 527 с.

17. Метелева Ю. А. Правовое регулирование транспортной экспедиции. *Журнал российского права*. Москва : Норма, 2007. № 6. С. 65–77.

18. Про транспортно-експедиторську діяльність : Закон України від 01.07.2004 р. № 1955-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 52. Ст. 2056.

19. Ребриков А. В. Договор транспортной экспедиции : дис. ... канд. юрид. наук. Волгоград, 2006. 205 с.

20. Родина С. В. Правовое регулирование договорных отношений по автоперевозке грузов в условиях становления рынка : дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 1994. 143 с.

21. Савичев Г. П. Правовое регулирование перевозок народнохозяйственных грузов. Москва : Изд-во МГУ, 1986. 152 с.

22. Соловых А. В. Договор транспортной экспедиции : дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2009. 179 с.

23. Хаснутдинов А. И. О предмете договора на транспортно-экспедиционное обслуживание. *Вопросы государства и права* : материалы юридической секции теоретической конференции. Иркутск, 1968. С. 60–67

24. Цивільне право : підручник / за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Харків : Право, 2011. Т. 2. 816 с.

25. Цивільне право : підручник / за ред. В. А. Кройтора та Є. О. Мічуріна. Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2013. Ч. 2. 814 с.

26. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. С. 461.

27. Шварц Х. И. Правовое регулирование перевозок на автомобильном транспорте. Москва : Юрид. лит., 1966. 264 с.

References:

1. Aleksandrov-Dol'nik, M.K. (1963). O reglamentirovanii v grazhdanskih kodeksah pravootnoshenij, vytekajushhix iz dogovorov transportnogo prava. *Sovetskoe gosudarstvo i pravo – The Soviet state and law*, 2, 104–107 [in Russian].

2. Andreev, V.K. (1976). Transportno-jekspedicionnoe obsluzhivanie. Moscow [in Russian].

3. Bruhis, G.E. (1957). Transportno-jekspedicionnyj dogovor. Moscow: Morskoj transport [in Russian].

4. Gospodars'kij kodeks Ukraini: Zakon Ukraini vid 16.01.2003 r. № 436-IV. (2003). *Oficijnij Visnik Ukraini – Official Gazette of Ukraine, 11, art. 462.*
5. Grazhdanskoe pravo. E.A. Suhanov (Ed.). (2000). (Vols. 1–2; Vol. 2). Moscow: BEK [in Russian].
6. Danilina, I.E. (2009). Tendencii razvitija transportno-jekspedicionnyh otnoshenij. *Extended abstract of candidate's thesis.* Moscow [in Russian].
7. Danilina, I.E. (2005). Predmet dogovora transportnoj jekspedicii: problemy pravoprimeneniya. *Transportnoe pravo – Transport Law, 2, 16–19* [in Russian].
8. Dikovs'ka, I. (2008). Zagal'na harakteristika dogovoru transportnogo ekspediruvannja. *Pidpriyemnitstvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law, 1, 54–57* [in Ukrainian].
9. Zolotnikova, N.S. (2004). Misce dogovoru transportnogo ekspediruvannja sered inshih dogovoriv pro nadannja poslug. *Mitna sprava – Customs business, 3, 42–47* [in Ukrainian].
10. Zolotnikova, N.S. (2004). Dogovir transportnogo ekspediruvannja za novim zakonodavstvom Ukraïni. *Aktual'ni problemi derzhavi i prava – Actual problems of state and law, 22, 688–693* [in Ukrainian].
11. Ioffe, O.S. (1975). Objazatel'stvennoe pravo. Moscow: Gosjurizdat [in Russian].
12. Kuzhko, O.S. (2008). Dogovir transportnogo ekspediruvannja. *Candidate's thesis.* Odesa [in Ukrainian].
13. Kuzhko, O.S. (2007). Osoblivosti poslug, shho nadajut'sja za dogovorom transportnogo ekspediruvannja. *Universitets'ki naukovii zapiski – University scientific notes, 1 (Vol. 21), 146–151* [in Ukrainian].
14. Lucik, M.L. (2007). Prava storin dogovoru transportnogo ekspediruvannja. *Universitets'ki naukovii zapiski – University scientific notes, 1 (Vol. 21), 146–151* [in Ukrainian].
15. Lucik, M.L. (2007). Predmet dogovoru transportnogo ekspediruvannja. *Pidpriyemnitstvo, gospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law, 12, 42–45* [in Ukrainian].
16. Sovetskoe grazhdanskoe pravo. O.A. Krasavchikov (Ed.). (1969). (Vols 1–2; Vol. 2). Moscow: Vysshaja shkola [in Russian].
17. Meteleva, Ju.A. (2007). Pravovoe regulirovanie transportnoj jekspedicii. *Zhurnal rossijskogo prava – Journal of Russian Law, 6, 65–77* [in Russian].
18. Pro transportno-ekspeditors'ku dijalt'stvo: Zakon Ukraïni vid 01.07.2004 p. № 1955-IV. (2004). *Vidomosti Verhovnoi Radi Ukraïni, 52, art. 2056.*
19. Rebrikov, A.V. (2006). Dogovor transportnoj jekspedicii. *Candidate's thesis.* Volgograd [in Russian].
20. Rodina, S.V. (1994). Pravovoe regulirovanie dogovornih otnoshenij po avtoperevozke gruzov v uslovijah stanovlenija rynku. *Candidate's thesis.* Moscow [in Russian].
21. Solovyh, A.V. (2009). Dogovor transportnoj jekspedicii. *Candidate's thesis.* Moscow [in Russian].
22. Solovyh, A.V. (2009). Dogovor transportnoj jekspedicii. *Candidate's thesis.* Moscow [in Russian].
23. Hasnutdinov, A.I. (1968). O predmete dogovora na transportno-jekspedicionnoe obsluzhivanie. *Voprosy gosudarstva i prava: Proceedings of the Scientific and Practical Conference.* Irkutsk, 60–67 [in Russian].
24. Civil'ne pravo. Borisova, V. I., Spasibo-Fatyeyeva, I. V., Jarots'kiyi, V. L. (Eds.). (2011). Vol. 2. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
25. Civil'ne pravo. Krojtor, V. A., Michurina Ye. O. (ed.). (2013). Vol. 2. Kharkiv: Khark. nac. un-t vnutr. sprav [in Ukrainian].
26. Civil'nij kodeks Ukraïni: Zakon Ukraïni vid 16.01.2003 r. № 435-IV (2003). *Oficijnij visnik Ukraïni – Official Gazette of Ukraine, 11, art. 461.*
27. Shvarts, H.I. (1996). Pravovoe regulirovanie perevozok na avtomobil'nom transporte. Moscow: Jurid. lit. [in Russian].

Довгуша Н. П. Предмет договора транспортного экспедирования.

К существенным условиям любого договора относится условие о его предмете – именно то, по поводу чего стороны договора вступают в правоотношения. В статье исследована проблема определения предмета договора транспортного экспедирования в связи с тем, что Закон Украины «О транспортно-экспедиторской деятельности» перечисляет только структурные элементы этого договора. Определена классификация условий договора транспортного экспедирования, исследована целесообразность такой классификации.

Ключевые слова: договор транспортного экспедирования; транспортно-экспедиторская деятельность; договор об оказании услуг; предмет договора; транспорт; логистика.

Dovgusha M. P. Subject of the contract of transport forwarding.

The essential conditions of any contract include the condition of its subject matter - exactly what the parties to the contract enter into legal relations. In the proposed article we explored the problem of determining the subject of the transport forwarding contract due to the fact that the Law of Ukraine "On Freight Forwarding Activity" lists only the structural elements of this contract. We determined the classification of terms of the contract of transport forwarding, investigated the expediency of such classification.

Key words: transport forwarding contract, transport-forwarding activity, service agreement, subject of contract, transport, logistics.

Надійшла до редколегії 02.04.2018 р.

